

Version 1.0 [Electronic resource] // ERPANET Project. – 2006. – Mode of access: <http://eprints.erpanet.org/113/01/curating-e-mails.pdf>. – P. 10–13. – Title from screen; *Pennock M.* Emails as Records. From Creation to Curation [Electronic resource] // Digital Curation Centre, UKOLN. – 2006. – Mode of access: http://www.ukoln.ac.uk/ukoln/staff/m.pennock/presentations/curating-emails_200604.ppt. – P. 5. – Title from screen.

³⁵ *Boudrez F., Van den Eynde S.* Archiving E-mail [Electronic resource] / eDavid Project. – 2002. – Mode of access: <http://www.edavid.be/davidproject/teksten/Rapporten/Report4.pdf>. – P. 9–10. – Title from screen; *Cisco Susan L.*

[and others]. Managing E-mail as Records [Electronic resource] // School of information. – 1998. – Mode of access: <http://www.gslis.utexas.edu/~scisco/lis389c.5/email/index.html> – Title from screen; *Huth G.* Managing Email Effectively [Electronic resource] // New York State Archives. – 2002. – Mode of access: http://www.archives.nysed.gov/a/records/mr_pub62.pdf. – P. 8–9. – Title from screen.

³⁶ Методические рекомендации по использованию электронной почты в деятельности организаций Республики Беларусь / авт.-разраб.: А. Н. Сукач, А. Е. Рыбаков. – Минск: БелНИИДАД, 2010. – С. 35.

У статті порушено проблему вдосконалення формування документальних фондів організацій Республіки Білорусь в умовах використання технології електронної пошти, визначено перелік змістовних та формальних критеріїв виокремлення із масиву електронного листування документів, що підлягають включення в документну систему організації, проаналізовано підходи до визначення подібних критеріїв, закріплених в нормативних та методичних документах міжнародних організацій різних країн.

Ключові слова: документальний фонд, документи, документаційне забезпечення управління, повідомлення електронної пошти, електронна пошта.

The article is devoted to the problem of organizations' documentary funds formation in the context of e-mail. The author analyzes Belarusian and international legislation and other sources on the subject, defines the formal and context-based criteria of e-mail records identification.

Key words: documentary fund, documents, documentation providence of management, e-mail messages, e-mail.

УДК 01+[005.92:004.63]

Оксана Тур

МОВА БІБЛІОГРАФІЧНОГО ЗАПИСУ ЯК ЛІНГВІСТИЧНОЇ МОДЕЛІ ДОКУМЕНТА В ЕЛЕКТРОННІЙ КОМУНІКАЦІЇ

У статті зроблено спробу теоретичного осмислення поняття «мова бібліографічного запису» та його місця в системі засобів, що забезпечують електронну комунікацію. Автор дійшов висновку, що правила формування мови бібліографічного запису безпосередньо впливають на подальші можливості інформаційно-пошукових систем в забезпеченні доступу до інформації про документи.

Ключові слова: електронна комунікація, бібліографічна інформація, мова бібліографічного запису.

На сьогодні незаперечним є твердження, що принципи і правила формування бібліографічного запису повинні відповідати сучасним вимогам користувачів у зв’язку з міжнародним характером електронної комунікації. Це надає можливості для діалогу з віддаленими користувачами різної мовної культури та професійних інтересів, що виникають при здійсненні ними суспільно-соціальних функцій. Можливості представлення бібліографічної інформації в глобальній мережі Інтернет, високий рівень розвитку систем телекомунікацій та інформаційних технологій визначають характер вимог, що ставляться до такої комунікації:

– максимальна сумісність національних стандартів, що регламентують формування та використання бібліографічної інформації, з міжнародними;

– сумісність лінгвістичних засобів національних автоматизованих інформаційних систем з міжнародними як фактор забезпечення можливостей для інтеграції і кооперації в реалізації прав громадян у загальному доступі до інформації;

– забезпечення взаєморозуміння на базі системи засобів для багатомовного надання доступу

© Оксана Тур, 2012

до бібліографічних даних. Завдання зменшення мовного бар'єру в міжнародній комунікації вирішується вже на рівні бібліографічного запису; електронне середовище не повинне загострювати протиріччя між «мовою документа» і «мовою користувача» в комунікації, а надавати нові засоби для їх усунення.

Істотну роль у забезпеченні електронної комунікації відіграє мова бібліографічного запису. Правила формування мови бібліографічного запису безпосередньо впливають на подальші можливості інформаційно-пошукових систем у забезпеченні доступу до інформації про документи, через що необхідно детальніше розглянути поняття «мова бібліографічного запису» й визначити його місце в системі засобів, що забезпечують електронну комунікацію.

Поняття «бібліографічна мова», на думку Г. Я. Узілевського, включає «бібліографічний опис і бібліографічний масив записів як абстрактних знакових систем», становлячи «подобу первинного документа». Вона має деякі властивості: за допомогою цієї мови, а також завдяки симбіозу з іншими інформаційно-пошуковими мовами можна створювати різноманітні інформаційні системи; її унікальність у можливості «згортання»; бібліографічна мова несе основне навантаження в інформаційних системах¹. Електронні каталоги істотно розширили кордони інформаційного впливу бібліотек та інших бібліографуючих установ, а фактор подання бібліографічної інформації в глобальній мережі Інтернет визначив характер цієї електронної комунікації як міжнародної. Міжнародний характер комунікації вимагає активнішої переорієнтації локальних принципів, теоретичних основ, нормативної бази бібліографічного опису на єдину міжнародну.

У вітчизняних термінологічних стандартах відсутнє трактування конкретного терміна «мова бібліографічного опису» або «мова бібліографічного запису». Поняття «мова бібліографічного опису» в додатку до «Правил складання бібліографічного опису» (1986) трактувалося як «мова, якою згідно з прийнятими правилами складається опис видання»². У новій версії правил зарубіжних колег – «Російських правилах каталогізації» (2003) – подано схоже трактування в основному тексті правил, але вже щодо поняття «мової бібліографічного запису», який включає «мову бібліографічного опису» і «мову заголовка», якою наведено всі або більшість елементів бібліографічного запису³. З трактування цих понять випливає, що йдеться про природну мову (мови) або вербальні дані, розміщені в структурі

бібліографічного запису (бібліографічний опис і заголовок), виражених засобами знакової системи письма певної природної мови у вигляді букв, слів і словосполучень.

Трактування понять мови змістовних даних – «мова ключових слів», «мова предметних рубрик» – подано в складі інформаційно-пошукових мов (ІПМ) у вітчизняному стандарті – ДСТУ 2398-94 «Інформація та документація. Інформаційні мови. Терміни та визначення» (чинний від 01.01.1995 р.), а методологія їхнього формування регламентується ДСТУ ГОСТ 7.59-2003 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Індексування документів. Загальні вимоги до систематизації і предметизації» й ДСТУ ГОСТ 7.66-2009 (ISO 5963-85) «Індексування документів. Загальні вимоги до координатного індексування» (чинний від 01.12.2009 р.). Завдяки дослідженням зарубіжних і вітчизняних бібліографознавців (В. О. Фокеєва, О. П. Коршунова, Г. М. Швецової-Водки, Н. М. Кушнаренко) до кінця ХХ ст. сформовано теоретичну базу для формування бібліографічної інформації, необхідну також для формування вихідного елемента бібліографічної інформації, зокрема визначення сутності понять «мова бібліографічного опису», «мова бібліографічного запису».

До теоретичного осмислення поняття «мова бібліографічного опису», апелюючи терміном «бібліографічна мова», звернена наукова монографія І. А. Савіної⁴, в якій узагальнено теоретичні дослідження спеціалістів у сфері бібліографознавства, мовознавства, лінгвістики й розкрито ідеї та погляди В. О. Фокеєва на природу бібліографічного знання, характеризуючи поняття «бібліографічна мова як симбіоз інформації, що транслюється мовою бібліографічного опису, системи бібліографічних записів і бібліографічних знань»⁵. І. А. Савіна, розглядаючи «бібліографічну мову» в системі мовних комунікацій, представила проблематику її як комунікативного та пізнавального феномена. Автор також дійшла висновку про особливе місце «бібліографічної мови» в системі інформаційних мов. У своєму дослідженні зв'язків між поняттями «мова бібліографічного опису» і «бібліографічна мова», вона не приймає точку зору Г. Я. Узілевського, який прирівнював функції «бібліографічної мови» до функцій «мови бібліографічного опису». Мова бібліографічного опису, згідно з висновками автора, є частиною глобальнішої мовної системи. «Бібліографічна мова» розглядається І. А. Савіною у рамках семіотики як знакова система, метою якої є пере-

давання, розповсюдження, обмін бібліографічною інформацією в суспільстві. І. А. Савіна, аналізуючи її функції, не дає нового визначення поняттю «бібліографічна мова» і приєднується до визначення, даного В. О. Фокеєвим: «Бібліографічна мова – система знаків-засобів бібліографічного відображення (пізнання), бібліографічного спілкування, передачі інформації про тексти, управління бібліографічними системами»⁶. Можна погодитися з цим визначенням як дуже ємним і загальним рівнем трактування поняття «бібліографічна мова». Якщо виділити з цього визначення термін «знак», то згідно з навчальним посібником «Документознавство. Словник-довідник термінів і понять», знак – засіб обміну соціальною інформацією між людьми; матеріальний предмет, який чуттєво сприймається і виступає в комунікаційних та пізнавальних процесах як представник іншого предмета, властивості або відношення⁷. Загальне визначення терміна «знак» і його використання в трактуванні поняття «бібліографічна мова» практично збігаються, тим самим відносячи її до сфери знакових систем. Теорія знаків у семіотиці має класифікацію знаків, що дозволяє дати конкретнішу характеристику того або іншого знака⁸. Уведення поняття «знак» у трактуванні «бібліографічної мови» не розкриває способу вираження цього знака або системи знаків. Як мінімум, потрібно доповнити це визначення уточненням про візуальне, письмове або мовне вираження цього знака. І. А. Савіна підтвердила прийняття більшістю фахівців точку зору на функції бібліографічної інформації, яку вона трактує стосовно до поняття «бібліографічна мова»: «Бібліографічна мова – це не тільки засіб бібліографічного тексту, а й забезпечення трансляції бібліографічної інформації і знань у словесно-мовній формі»⁹.

Незважаючи на детальну аргументацію спектру функцій «бібліографічної мови», неважко побачити значний збіг перелічених автором її функцій з функціями бібліографічної інформації та бібліографічного опису. Найбільше збігаються їхні основні функції – ідентифікації і пошуку документа.

Інша точка зору наявна в працях Н. І. Гендіної, яка відносить до умовно-синонімічних, що з'явилися в спеціальній літературі, терміни «мова бібліографічних посилань», «мова бібліотечно-бібліографічного опису», «мова бібліографічних даних», «бібліографічна мова»¹⁰. Вона вважає доцільним використовувати термін «мова бібліографічного опису», який, на відміну від інших,

має стандартизований, конкретний і обмежений обсяг поняття. Спираючись на її позиції щодо мови бібліографічного опису, можна розширити поняття «мова бібліографічного опису» до поняття «мова бібліографічного запису» як більш інформативного компонента ПС. Поняття «бібліографічний запис» має конкретні й стандартизовані визначення, наприклад: множина елементів, які утворюють бібліографічний опис та заголовок документа і призначенні для включення до каталога чи бібліографії (ДСТУ 2394–94); бібліографічний запис може включати також заголовок, терміни індексування (класифікаційні індекси та предметні рубрики), анотацію (реферат), шифри зберігання документа, довідки про додаткові бібліографічні записи, дату завершення оброблення документа, відомості службового характеру (ДСТУ ГОСТ 7.1–2006). Мова бібліографічного запису відображає мову об'єкта опису, але виконувати функції мови або засобу спілкування він може тільки тоді, коли він доступний і зрозумілий користувачеві. Оскільки користувачем ПС є людина, то доступною для неї мовою є природна мова, причому саме рідній мові користувач надає перевагу. Розглядаючи мову бібліографічного запису як об'єкт дослідження, можна переконатися в тому, що двоєдині функції бібліографічної інформації (ідентифікаційна і комунікаційна) реалізуються в ПС через формування складної лінгвістичної моделі елементів, що відображають характеристики (атрибути) документа у вигляді слів і словосполучень природною мовою. В електронному каталозі, так само як і в картковому, бібліографічний запис призначений в кінцевому результаті для людського сприйняття у вигляді письмового інформаційного повідомлення інтелектуальних та фізичних характеристик документа, зафікованих в основному для бібліографічного запису джерелі інформації – документі. Електронний бібліографічний запис проходить складніший внутрішній технологічний шлях перетворень засобами програмного забезпечення перш, ніж він буде збережений, знайдений у масиві записів, перетворений і наданий користувачеві. Внутрішні процеси, підтримувані програмно-лінгвістичними засобами, не викликають значної зацікавленості у користувачів. Користувачеві важливий результат, отриманий в процесі комунікації з електронним каталогом, тобто дружність мови комунікації і ступінь збігу отриманої інформації з його запитом. При цьому актуальним є вислів О. П. Коршунова: «Бібліографія сама по собі завжди була байдужа до зміни форми фік-

сації знань. Правила бібліографічного опису, способи створення бібліографічної інформації можуть мінятися разом із змінами форми об'єктів бібліографування, але повторно-документальна суть бібліографії, її специфічна роль зв'язуючої ланки в системі документальних комунікацій у принципі залишається незмінною¹¹. Визначальним фактором пріоритету вербальних даних в бібліографічному записі є сутність комунікації, заснованої на природній мові запиту, з яким людина як користувач звертається до каталогів або інших ІПС. Результатом пошуку може бути будь-яка форма бібліографічних даних, але, якщо вона призначена для інформування людини, в ній обов'язково повинні бути візуальні вербальні дані, зрозумілі людині.

Включення «мови бібліографічного запису» до складу засобів ЛЗ дає підстави виразніше говорити про дотримання вимог сумісності ЛЗ всередині системи з зовнішніми системами. Серед факторів, що забезпечують сумісність ЛЗ автоматизованих систем, важливою є однаковість способів подання вербальних даних в кожному елементі бібліографічного запису. Серед методів досягнення сумісності ЛЗ аспекти сумісності мовних засобів, включаючи мову бібліографічного запису і кожного її елемента, займають центральне місце¹².

Виходячи з того, що лексичними одиницями бібліографічного запису є її елементи, вони в електронному бібліографічному записі структуровані за відповідними полями (під полями) для представлення описових і змістовних даних про документ. Кожний елемент бібліографічного запису в полі (підполі) формату наводиться яко-небудь природною мовою та в кодованому вигляді. Керівництво щодо заповнення полів формату не дає рекомендацій щодо вибору природної мови, тих чи інших даних, тому проблема вибору мови/графіки даних для кожного елемента бібліографічного запису залишається актуальною і в електронній комунікації.

Складність формування мови/графіки даних у бібліографічному записі пов'язана з:

- наявністю в тексті об'єкта (документа) та його вихідних відомостях даних на різних мовах;
- наявністю в об'єкті текстів та вихідних відомостей на декількох мовах;
- необхідністю забезпечення зв'язку записів між одними й тими ж документами, опублікованими кількома різними мовами;
- необхідністю забезпечення зв'язків між працями одного автора або організації, опублікованими на кількох різних мовах;

– необхідністю адаптації багатомовних даних у інформаційному масиві до інтересів національного користувача, а також до інтересів міжнародної комунікації;

– різнопідібністю технічних і лінгвістичних засобів для відтворення та трансліювання даних природними мовами з різною графікою.

Якщо об'єднати найхарактерніші точки зору на визначення поняття мови бібліографічного запису, то в якості більш розгорнутого визначення щодо електронної комунікації можна дати наступне:

Мова бібліографічного запису – це формований за спеціальними правилами бібліографічний метатекст, що відображає в структурі бібліографічного запису атрибути об'єкта (документа) та його зв'язки, пошукові та організаційні терміни однією й більше природними мовами й функціонує в ІПС як сукупність пов'язаних лексичних одиниць комплексної ІПМ з метою ідентифікації документа та його багатоаспектного пошуку в процесі комунікації.

Узагальнюючи й розвиваючи аргументи стосовно електронного бібліографічного запису, можна виділити такі:

Структура елементів бібліографічного запису відповідає вимогам до основних елементів ІПМ – алфавіту й лексики. Основними лексичними одиницями бібліографічного запису як ІПМ є елементи бібліографічного запису, що дають змогу здійснювати на їхній основі ідентифікацію документа та його подальший інформаційний пошук.

Заснований на лексиці природної мови словниковий склад ІПМ регламентований спеціальними стандартами та правилами.

Парадигматичні відносини в мові бібліографічного запису, на відміну від інших ІПМ, не настільки виражені, однак використовується такий різновид парадигматичних відносин як ієархія. Згідно з міжнародними рекомендаціями ІФЛА «Міжнародний стандартний бібліографічний опис» – ISBD (2002), бібліографічний запис розглядається як ієархічна модель, де кожен рівень (твір – вираз – втілення (фізична одиниця) має конкретний набір елементів, пов'язаних з наступними рівнями. Особливо наочно ієархія виявляється в структурі багаторівневого запису, застосованого для опису багаточастинних і продовжуваних документів. Багаторівневий запис може мати два і більше пов'язаних один із одним рівнів, де на першому (верхньому) рівні містяться загальні бібліографічні дані для всіх фізичних одиниць, що входять до багаточастинного або продовжуваного документа, а на на-

ступних (нижчих) рівнях – дані на кожну фізичну одиницю, що має власні атрибути. Ієрархічні зв'язки в електронному бібліографічному записі стають невід'ємним компонентом у забезпеченні його основних функцій. Ієрархія відносин між елементами зберігається в вихідних формах електронного бібліографічного запису при виведенні результату на екран у вигляді областей і елементів даних, розміщених у встановленій послідовності та підпорядкованості.

Синтагматичні відносини в мові бібліографічного запису виражені як послідовність вживання лексичних одиниць всередині областей та елементів бібліографічного запису. Особливо важливі ці відносини при формуванні даних у точках доступу або заголовках бібліографічного запису. Наприклад, форма імені (автора, редактора та ін.) як індивідуального й унікального коду особи повинна зберігати послідовність слів і словосполучень, щоб не порушувати законів національного вираження цього коду як за формою, так і за змістом. Ця проблема для практики бібліографічного опису в Україні виникає при формуванні україномовної версії імен зарубіжних авторів в заголовку бібліографічного запису та інших точках доступу, зокрема, імен народів Азії і Африки, що складаються з декількох слів (складені імена). Правила формування імен авторів у заголовку бібліографічного запису повинні враховувати національну культуру в іменах кожного народу, щоб не порушити послідовність знаків в імені та зберегти цілісність національної структури імені. Застосовувана в практиці формування заголовка методика інверсії особистих імен, що має на меті виведення в якості початкового елемента прізвища як більш інформативного слова в європейських іменах, повинна враховувати синтагматичні відносини між елементами цих даних в інших мовних культурах, де застосування цього методу не прийнятно.

Кожна лексична одиниця (елемент) електронного бібліографічного запису в структурі MARC-формату отримує план вираження і план змісту. Планом вираження в форматі є мітка, код поля (підполя) і значення індикатора – перші дві позиції символів, що містять значення, які інтерпретують або доповнюють дані, що знаходяться в полі. Планом змісту є конкретний тип елемента бібліографічного запису.

Серед сучасних проблемних питань, що стосуються бібліографічних описів електронних ресурсів, залишаються правила складання та-

ких бібліографічних описів. Російські колеги користуються міждержавним стандартом ГОСТ 7.82–2001 «СИБІД. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов. Общие требования и правила составления», що набув чинності 01.07.2002 р. В Україні цей стандарт не набув чинності, хоча Україна проголосувала за його прийняття. Оскільки чинний нині ДСТУ ГОСТ 7.1–2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» рекомендує (і подає у додатках приклади бібліографічних описів електронних ресурсів) керуватися ГОСТ 7.82–2001, вважаємо, що необхідно проаналізувати його вимоги задля використання його положень при оформленні бібліографічних записів на електронні ресурси мережевого та локального видів.

¹ Кризис или расцвет?: «Круглый стол» «СБ» на тему «Современная библиографическая парадигма» // Совет. библиография. – 1991. – № 3. – С. 33–36.

² Правила составления библиографического описания. Ч. 1: Книги иserialные издания / Межведомств. каталогизац. комис. при Гос. б-ке СССР им. В. И. Ленина. – М.: Книга, 1986. – 527 с.

³ Российские правила каталогизации. Ч. 1: Основные положение и правила / Рос. библ. ассоц., Межрегионал. ком. по каталогизации ; авт. кол.: Н. Н. Каспарова (рук.) [и др.]. – М.: РГБ, 2002. – 242 с.

⁴ Савина И. А. Библиографический язык: теоретико-методические проблемы формирования и обучения: монография / Краснодарский гос. ун-т культуры и искусств. – Краснодар: КГУКИ, 2001. – 112 с.

⁵ Фокеев В. А. Природа библиографического знания: монография / Рос. гос. б-ка. – М.: РГБ, 1995. – 351 с.

⁶ Савина И. А. Библиографический язык: теоретико-методические проблемы... – 112 с.

⁷ Швецова-Водка Г. М. Документознавство. Словник-довідник термінів і понять: навч. посіб. – К.: Знання, 2001. – С. 87–88.

⁸ Почекцов Г. Г. Семиотика. – М.: Рефл-бук: Ваклер, 2002. – 432 с. – (Образовательная библиотека).

⁹ Савина И. А. Библиографический язык: теоретико-методические проблемы... – С. 40.

¹⁰ Гендина Н. И., Скипор И. Л. Лингвистические основы информатики: гипертекстовый учеб. терминол. словарь-справочник / Кемеровская гос. академия культуры и искусств. – Кемерово: Кузбассвязиздат, 2002. – 122 с.; Гендина Н. И. Лингвистические средства автоматизации; документального поиска / под ред. В. П. Леонова; Кемеровский гос. ин-т культуры. – СПб.: БАН, 1992. – 188 с.

¹¹ Библиографоведение. Основы теории и методологии / О. П. Коршунов [и др.]. – М.: ФАИР, 2008. – 244 с.

¹² Гендина Н. И. Лингвистические средства автоматизации; документального поиска. – С. 27.

В статье сделана попытка теоретического осмыслиения понятия «язык библиографической записи» и его места в системе средств, обеспечивающих электронную коммуникацию. Автор делает вывод, что правила формирования языка библиографической записи непосредственно влияют на дальнейшие возможности информационно-поисковых систем в обеспечении доступа к информации о документах.

Ключевые слова: электронная коммуникация, библиографическая информация, язык библиографической записи.

This article describes the attempt of theoretic understanding of concept «the language of bibliographical records», and its place in the system of methods which provide electronic communication networks. The author concludes that the bibliographical records language forming rules have direct influence into following possibilities of informational-retrieval systems in the process of affording access to the information about documents.

Key words: electronic communication, bibliographical information, the language of bibliographical records.

УДК 005.92:004.63(571.12)

Софья Щербич

ЭЛЕКТРОННЫЙ ДОКУМЕНТООБОРОТ: ОТ ТЕОРИИ К ПРАКТИКЕ

Статья посвящена практике создания электронного правительства в Тюменской области и проблемам организации электронного документооборота.

Ключевые слова: электронное правительство, электронный документооборот, Российская Федерация, Тюменская область.

Организация электронного документооборота является одной из самых обсуждаемых тем как в средствах массовой информации, так и среди специалистов в области управления документами и информационно-коммуникационных технологий. Сейчас, как в целом в Российской Федерации, так и в регионах продолжается поиск оптимального решения вопросов, связанных с организацией электронного документооборота. Применение в системе управления коммуникационных технологий направлено на ее структурирование, унификацию, и, как следствие этого, – ускорение принятия решений по различным вопросам, возникающих в ходе реализации функций того или иного органа управления.

Стремление к изменению нормативного сопровождения существующей системы документооборота в органах управления можно связывать с постановлением Правительства РФ от 28 января 2002 г. № 65 «О федеральной целевой программе “Электронная Россия”» (2002–2010 годы), а также с его распоряжением от 6 мая 2008 г. № 632-р¹, которое определило основные направления государственной политики в области использования информационно-коммуникационных технологий в социально-экономической сфере и органах государственной власти. Дальнейшая реализация этих направлений имела продолжение в принятии некоторых нормативно-правовых актов, которые легли в основу системы электронного взаимодействия между уровнями власти как в целом

в РФ, так и в ее субъектах. Среди них: «Правила ведения делопроизводства в федеральных органах исполнительной власти»²; «Положение о системе межведомственного электронного документооборота»³.

Следующим важным шагом в этой сфере стало принятие в 2010 г. Федеральных законов № 210-ФЗ от 27 июля 2010 г. «Об организации предоставления государственных и муниципальных услуг»⁴ и № 227-ФЗ от 27 июля 2010 г. «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации» в связи с принятием предыдущего акта⁵. Необходимость принятия их не вызывает сомнений. Они устранили некоторые барьеры в сфере оказания государственных услуг в электронной форме, но не все. В апреле 2011 г. принят ФЗ № 63 «Об электронной подписи»⁶, который установил условия признания электронных документов, подписанных электронной подписью, равнозначным бумажным и т. д.

По мнению М. П. Бобылевой, принятие указанных законов может иметь отрицательные последствия для организации электронного документооборота, так как отсутствуют базовые законы «Об электронном документе» и «Об информационном взаимодействии органов государственной власти и местной системы управления»⁷. Без них государственные услуги в электронной форме на практике будет трудно